

“Paramaribo heeft veel vergeten geschiedenissen”

Interview met historicus Eric Kastelein

In het boek *Oog in oog met Paramaribo* – dat in maart/april 2020 bij LM Publishers verschijnt – gaat Eric Kastelein op zoek naar de cultureel erfgoed gedenktekens in deze stad: naar standbeelden, borstbeelden, plaquettes, gedenktekens en meer. Zijn zoektocht brengt hem op verrassende plaatsen zoals op de eerste verdieping van het depot van het Surinaams Museum. Daar vindt hij op de grond een borstbeeld van koningin Wilhelmina, door de vorstin in 1909 geschonken aan de melaatsen van de Majella Stichting aan de Gravenstraat (nu Henck Arronstraat). Hij ontdekt gedenkplaten van al lang vergeten namen zoals predikant dr. G.C. Steijnis, mevrouw Bos- Visser en 1ste luitenant-adjutant Lodewijk Stumpf.

We spreken de auteur over zijn onderzoek en zijn boek in de koffiecokner van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, het gebouw dat hij de afgelopen drie jaar als zijn “tweede huis” is gaan ervaren.

Waar komt je fascinatie voor Suriname vandaan?

Eric Kastelein (65) glimlacht ontspannen. “Die vraag wordt me vaak gesteld. Nee, altijd. Maar gelukkig is het antwoord makkelijk. Ik kwam in 2010 voor het eerst in Suriname en was binnen drie weken ‘verkocht’. Aan het oude centrum met de prachtige houten gebouwen, aan de fonkelende natuur van het tropisch regenwoud met de machtige rivieren, aan de vrije busjes die op een handbeweging voor je stoppen, aan de gezamenlijke geschiedenis, aan het gemak van de taal. Maar ook aan de chaos van het verkeer, aan de vriendelijkheid van de mensen die je altijd willen helpen en die je altijd welkom heten, aan het slenteren in de stad, aan het heerlijke eten.”

Na je eerste bezoek kom je vol indrukken terug in Nederland. Had je toen al het idee een boek te schrijven?

“Nee, in 2010 werkte ik nog. Ik was commercieel manager bij KPN en had weinig tijd voor andere zaken. Wel kocht ik vanaf die tijd veel boeken over Suriname die ik met aandacht las. Die verzameling is uitgegroeid tot zo’n drie honderd titels. Van romans van Tessa Leuwsha en Astrid Roemer tot de expeditie-boeken rond 1900 van o.a. Eilerts de Haan en A.J. van Stockum. Maar ik koop ook oude wandkaarten. De mooiste die ik bezit is die van de Surinaamse onderwijzer F. Ferrari, in de eerste uitgave uit 1955.” Ter illustratie laat hij op zijn telefoon een foto zien van zijn werkkamer met zijn Suriname-verzameling. Een ruime zolder die gedomineerd wordt door rijen met boeken.

Ieder standbeeld, ieder borstbeeld, iedere plaquette heeft een eigen geschiedenis. En je beschrijft dat verhaal zo veel mogelijk vanuit de tijd waarin het speelt. Dat is een verrassende invalshoek en nog nooit gebeurd. Hoe ben je op het idee gekomen?

“Tijdens het lezen kwam ik een artikel uit 1948 tegen van historicus Fred. Oudschans Dentz.” Kastelein buigt voorover, zoekt in zijn aktetas en legt een kopie op tafel. “Hij schrijft daarin dat de stad vier gedenktekens en drie gedenkplaten rijk is. Wilhelmina en oud-agent-generaal Barnet Lyon kende ik wel, maar ik had nog nooit van Lodewijk Stumpf gehoord. Toen was mijn nieuwsgierigheid gewekt. Zou ik iets kunnen terugvinden over het leven van die man? Bestaat die gedenkplaat nog? En waarom heeft hij een aandenken gekregen? Tot mijn verbazing slaagde ik erin geslaagd een beeld van zijn leven te schetsen, aan de hand van krantenartikelen uit die tijd en uit oude boeken. Hij was in 1868 officier bij het bataljon jagers en woonde met zijn vrouw en twee kinderen in één van de houten woningen op het terrein van Fort Zeelandia. Naast zijn werk als militair kreeg hij de opdracht het moerassige gebied in de directe omgeving ter herscheppen in het Militaire Park, een groene omgeving voor wandelaars. Later, op 1 januari 1878, opende hij daar Buiten-Sociëteit ‘Het Park’, een

ontspanningsgelegenheid voor leden. En voor dat initiatief kreeg hij, ruim dertien jaar na zijn overlijden, in 1903 een koperen gedenkplaat.” Opnieuw zoekt de schrijver in zijn tas. “Kijk, deze foto heb ik vorig jaar van het gedenkteken genomen. Ja, het aandenken bestaat dus nog en hangt in de hal van het gebouw van Buiten-Sociëteit ‘Het Park’ aan de Grote Combéweg. Dit avontuur was voor mij het begin van het boek. Nu wist ik het zeker, Paramaribo heeft veel vergeten geschiedenissen en die moeten voor iedereen toegankelijk worden.”

Kan je iets vertellen over het onderzoek, hoe ben je te werk gegaan?

“In 2016 kon ik stoppen met werken en kreeg veel vrije tijd. Ik heb eerst contact gezocht in Suriname. Met Stephen Fokké van Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname, met Laddy van Putten van het Surinaams Museum en met Johan Roozer van het ministerie van OWC. Zij waren enthousiast en zegden hun medewerking toe. Langzaam groeide de lijst met gedenktekens, van zestig, zeventig tot en met de honderdwaalf die ik uiteindelijk in het boek beschrijf.” Op zijn laptop opent hij een database met daarin duizenden gegevens, over locaties, over de kunstenaars, over de initiatiefnemers, over de kosten. Hij vertelt dat voor het onderzoek de data van onthulling belangrijk zijn geweest. Zo kon hij gericht zoeken in oude kranten en tijdschriften in Nederland en in Suriname. “De Koninklijke Bibliotheek, de Universiteitsbibliotheek Leiden, het Nationaal Archief Suriname, de bibliotheek van het Surinaams Museum waren voor mij goudaders. En natuurlijk Delpher.”

Delpher?

“Delpher is een door de KB beheerde website en geeft binnen enkele seconden toegang tot twaalf miljoen Nederlandse en Surinaamse krantenpagina’s, tot meer dan tweehonderdduizend boeken. Je zoekt op trefwoorden, op namen, op data of een combinatie daarvan en de resultaten worden geel gemarkeerd zichtbaar gemaakt. Door Delpher heb ik ontdekt dat er van het borstbeeld van expeditieleider Eilerts de Haan een tweede, identiek exemplaar bestaat. Ook uit 1912. Na lang speurwerk heb ik dat aandenken teruggevonden in het gebouw van het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam.”

Aan de hand van de ruim honderd gedenktekens beschrijf je de geschiedenissen. Over oud-gouverneur-generaal De Friderici en de stadsbrand van 1821, over Luchmon Sing, de steenrijk geworden Brits-Indische Immigrant, over de zusters Franciscanessen van Roosendaal en hun betekenis voor het onderwijs, over de wereldberoemde Surinaamse componist Helstone. Stuk voor stuk boeiende verhalen met veel nieuwe feiten. Wat was voor jou de meest opmerkelijke ontdekking?

“Ik ben voor het boek vier keer in Suriname geweest, in totaal ruim elf weken. Ik heb duizenden documenten gelezen, meer dan vijftig mensen gesproken, ben op honderden plekken in de stad geweest en heb meer dan duizend foto’s gemaakt. Indrukwekkend is de geschiedenis van monseigneur Wulfingh die in 1895 een leprozerie stichtte in de stad, tegen de zin van veel inwoners. Niemand kent meer de ontstaansgeschiedenis van De Eerste Surinaamsche Huishoud- en Industrieschool in 1938, een geschenk bij de herdenking van 75 jaar afschaffing van de slavernij. Het Sint-Vincentiusziekenhuis was bij de opening in 1916 het grootste gebouw van Paramaribo, nog zonder elektriciteit, nog zonder waterleiding. Maar de meest verrassende ontdekking heb ik gedaan over het bekende standbeeld van koningin Wilhelmina, dat nu naast Fort Zeelandia staat”. Eric Kastelein vertelt dat hij door een tip van vriend contact heeft opgenomen met het Koninklijk Huisarchief in Den Haag. Tot zijn verrassing hoorde hij dat daar de briefwisseling wordt bewaard tussen beeldhouwer Gerard van Lom en het *Dagelijksch Comité*. “Ik heb de zestig brieven uit 1922, 1923 mogen lezen. Ze gingen toen vechtend over straat, niet te geloven. Van Lom gebruikte een verkeerde steen voor het drie meter hoge beeld, gaf tegen de afspraak in als eerste een foto van het werk aan *De Telegraaf* en verzuumde de letters en jaartallen aan de sokkel te bevestigen. De lezer zal zich verbazen over zoveel venijn.”

En de toekomst? Al plannen voor een nieuw project?

“Wel ideeën, maar nog niet vastomlijnd. Eerst moet *Oog in Oog met Paramaribo* verschijnen en dat kost best nog veel tijd. Direct na de presentatie wil ik lezingen houden over het boek in Suriname en Nederland, in bibliotheken, voor verenigingen, misschien wel in hotels en voor bedrijven. Het lijkt me geweldig om in Suriname op middelbare scholen als gastdocent lessen van een uur over het boek te verzorgen. Ik heb in het verleden in Nederland een tijdje les gegeven en vond dat heel leuk.”

Het boek *Oog in oog met Paramaribo. Herdenken en herinneren in de historische hoofdstad van Suriname* bestaat uit elf hoofdstukken, die onderverdeeld zijn in totaal honderdtwaalf verhalen met foto's. Met een personen- en zakenregister en een bronnenoverzicht. De publicatie, mede mogelijk gemaakt door de Nederlandse ambassade en de Kattendijke/Drucker Stichting, verschijnt in maart/april 2020 en is dan verkrijgbaar bij boekhandels in Suriname en Nederland. We houden u op de hoogte. Meer informatie? Mail uw vragen naar erickasteleinek@gmail.com